

Na Karlovy Vary se nejde připravit

Fotografka **ZUZANA MINÁČOVÁ** se hodně a ráda směje, mnohdy osudu navzdory. Je nesmírně činorodá, fotografuje, vystavuje po světě. Její bohatý a často dramatický život zachycuje dokumentární film z roku 2015 *Očima fotografky*. Kromě jiného jsou v něm zachyceny i autentické okamžiky z její práce na filmovém festivalu v Karlových Varech. Tam už od roku 1968 fotografuje hvězdy filmového nebe. Nejinak tomu bude i letos.

Uaše vitalita je obdivuhodná. Co všechno jste stihla dnes před naším setkáním?
Dělala jsem nějaké fotografie z festivalu Finále Plzeň, kde jsem měla výstavu.
Na festivalu byl uveden dokumentární film *Očima fotografky* o vašem životě a tvorbě. Nedávno ho odvysílala i televize. Jak snímek vznikl?
Jednou jsem synovi vyprávěla detaily ze svého života a on mě pak vlastně donutil k natáčení. Bránila jsem se tomu. I když celý život pracuji ve filmu, vždy jsem stála za kamerou a absolutně mě nelákalo být před ní. Syn na začátku říkal, ať nemám strach, že všechno udělá z dokumentů. Ale když se do toho pustil, začaly se zvedat náklady a už se to nedalo zastavit. Film jsme natočit museli.

Jaké byly vaše pocity, když jste film poprvé viděla?

Je pro mě velmi nepříjemné, když se vidím a slyším.

Proč ty negativní pocity?

Není to proto, že bych k sobě měla negativní vztah. Myslím, že Matej ten film udělal dobře, jenom pro mě není příjemné vidět se v tomto věku.

Váš syn Matej se „pomamíl“, a ačkoli měl původně pracovat v hoteliérství, našel uplatnění ve filmu jako režisér a scenárista. Vy ale máte ještě jednoho syna. Co dělá?

Janko je významný matematik, žije v Kanadě. Maťo žije střídavě v Čechách a na Slovensku.

Vychovala jste dva syny, na které můžete být pyšná. Sama jste se stala úspěšnou a uznávanou fotografkou. Váš život ale nebyl jednoduchý. Co vás vždy drželo nad vodou?

Jsem veselý člověk. Mám smysl pro humor a zábavu. Ráda se směju, to je na životě příjemné.

Humorně jste se zbavila i spolupráce s příslušníky StB.

Chtěli, abych fízlovala své přátele. Bála jsem se pak s nimi setkávat, abych je neohrozila. Jeden kolega v práci, který byl estébák, mi ve slabé chvíli prozradil, že StB nemůže spolupracovat s psychicky narušenými lidmi. Hned druhý den, co jsem se to dověděla, jsem navštívila profesora psychiatrie Ginsbergera. Postěžovala jsem se, že trpím chronickou nespavostí a mám pocit, že mě někdo stále pronásleduje. Pan profesor vypracoval podrobný záznam a poslal mě domů se dvěma balíky léků. Když mě soudruzi opět předvolali, slíbila jsem, že pokud bude třeba, pomůžu jim, ale že o tom musí vědět můj psychiatr. Po této události jsem už nikoho z nich nepotkala. Touto informací jsme mnoha lidem pomohla.

S čím jste se v životě vyrovnávala nejhůře?

Když člověk žije dlouho, zažije leccos. V dětství to byla ztráta dětské lásky, umřel mi manžel, živila jsem dvě děti a musela jsem vyjít s málo penězi. Pak jsem se snažila stát →

z laborantky fotografkou. Je velmi těžké říct, s čím jsem se vyrovnávala nejhůře. U smutných událostí se vždy vyskytují i ty veselé. To je základ filmu. Pokud ukazujete smutek, musíte ukázat i smích. Lidé nejsou povinni v kině trpět.

O místě našeho setkání jste měla hned jasno. Proč jste si vybrala právě pražskou kavárnu Lucerna? Máte k ní blízký vztah?

Ani ne. Nedaleko mám fotolab. Dnes jsem tady podruhé. Pokud už něco mám, tak to spojím.

Jak dlouho žijete v Praze?

Od roku 1992.

Proč jste se rozhodla přestěhovat se z Bratislavy?

Kvůli nacionalismu. Na Slovensku jsem cítila rostoucí nacionalismus, který se mi nelíbil.

Co si myslíte o aktuálním politickém vývoji, který vám zpětně dává za pravdu?

Popravdě, už ani nevím, co si mám myslet. To snad ani není možné. Po sametové revoluci lidé vytáhli Tisa a *Rež a rúbaj do krve* (slovenská nacionalistická píseň, pozn. red.) – a tohle všechno mi připomnělo to, co jsem už zažila. Nejdříve jsem si myslela, že jsem se zmyšlila, ale nyní, když zvolili Kotlebu, vidím, že ne.

Následovala jste svou intuici, která potvrdila to, co jste si myslela.

Nikdy jsem nepřemýšlela, že odjedu. Ale tohle byla pro mne příliš silná káva.

Splnila Praha vaše očekávání?

Myslím, že ano. To není žádná maličkost, přestěhovat se, když vám je šedesát. Jiní lidé odcházejí do důchodu, já jsem začala nový život. Nebylo to tak jednoduché, jak se na první pohled zdá.

Vracíte se občas na Slovensko?

Někdy. Nejsem naštvaná, jen to, co jsem zažila, mi už stačilo. Je pro mě nepochopitelné, že to, co se tam teď děje, nedokázali zastavit už v začátcích.

Ráda bych se vrátila k vašim začátkům. Od doby, kdy jste fotografovala se svým prvním aparátem Kodak

Box, uplynula již hezká řádka let. Pamatujete si na svou první fotografii?

Bylo to ještě na škole. Pamatuji si všechny fotografie, které jsem udělala. Na prvních snímcích chyběly všem fotografovaným nohy, protože hledáček Kodak Boxu byl jenom příliš blízký. Příliš mě to však netrápilo, říkala jsem si, že nejdůležitější je rozpoznat obličej.

Co nebo koho fotografoujete nejraději?

Nejbližší vztah mám vždy k tomu, co právě dělám.

I letos budete pracovat na filmovém festivalu v Karlových Varech.

Součástí této významné kulturní události jste už od roku 1968. Bylo snadné se tam jako fotografka dostat?

Celý život jsem byla zaměstnaná u filmu, takže nebylo. Konkrétně v roce

muselo být důkladně utajováno. Nikdo pořádně nevěděl, kdo na festival přijede, jaký budou mít hvězdy program, kde budou ubytováni. Bez akreditačního průkazu vás nikam nepustili. Fotografování tam bylo velkým dobrodružstvím, nikdy jsem nevěděla, jak to dopadne.

Právě v Moskvě jste začala fotografovat i slavnou hereckou rodinu Douglasů.

Bylo to v roce 1981. V hotelu Rossija se mnou do výtahu nastoupil muž, který se mi zdál povědomý. Neuměla jsem ho zařadit, tak jsem se zeptala, jestli mluví německy. Pak jsem se mu představila a on mi také řekl své jméno. A představte si, byl to Kirk Douglas! Když jsme vystupovali z výtahu, svěřil se, že má hlad a hledá restauraci. Neváhala jsem a už jsem ho vedla na správné místo. Kaviár se jedl lžičkami a zapíjel vychlazeným

„Pokud ukazujete smutek, musíte ukázat i smích. Lidé nejsou povinni v kině trpět.“

1968 jsme zažívali obrovskou euforii, československá nová vlna bodovala ve světě, a tak festival přijely podpořit skutečné hvězdy a slavní producenti.

Jaká star stanula před vaším objektivem jako první?

Byl to americký herec Tony Curtis. Vyprávěl, že se narodil v Košicích. Oslovila jsem ho maďarsky a on ze sebe dostal několik maďarských slov. Byl šťastný, že mu rozumím, snad rozuměl i on mně.

V sedmdesátých letech se festival v Karlových Varech střídal s festivalem v Moskvě. Jaké mezi nimi byly rozdíly?

Festival v Karlových Varech byl většinou vždy dobře připraven, málokdy se tam stal nějaký malér. Moskva byla organizační tragédií. Všechno

šampaňským. Kirkovi jsem představila herečky Olinku Šalagovou a Ludku Mandžárovou. Byl v euforii, a tak jsem ho začala fotografovat. O patnáct let později jsem fotografovala jeho syna Michaela. Společně s Jirkou Bartoškou a Markem Ebenem jsme ho čekali na karlovarském letišti, přiletěl z Mallorky vlastním letadlem. V roce 2003 jsem se na festivalu seznámila s Michaelovou matkou Dianou a synem Cameronem. Jsou to velmi milí a skromní lidé.

Po sametové revoluci festival zažíval těžké časy. Dva roky jste nefotografovala. Jaký byl potom váš návrat?

V roce 1995 jsem se v Maiselově ulici potkala s Jirkou Bartoškou, to už jsem pár let žila v Praze, a on se mě

zeptal, jestli bych nechtěla na festivalu v Karlových Varech fotit. Je těžké popsat, jak mi ta práce chyběla, o to je lehčí pochopit, jak mě jeho nabídka potěšila.

Zajímalo by mě, jak probíhá fotografování na filmovém festivalu. Je možné se na takovou práci připravit?

Na to se připravit nedá. Musíte mít intuici. Tono Stano dělá výtvarné fotografie, já ty obyčejnější, reportážní. Nikdo mi nikdy nevysvětlil, jak se má na festivalu fotografovat. A tak jsem se místo toho, abych zachytávala jednotlivé účastníky, snažila vytvořit s nimi takové minipříběhy, které měly úspěch.

Všimla jsem si, že když fotografoujete na festivalu zahraniční hvězdy, komunikujete s nimi slovensky. Jak je možné, že rozumějí?

Špičkoví herci vědí, co od nich chcete a co se od nich očekává. Proto se s nimi pracuje jednodušeji. Když je fotografoujete, musíte se s nimi během krátkého okamžiku poznat. Pokud je neznáte, vezmete velký teleobjektiv, oni stojí na druhém konci místnosti a netuší, že je fotíte. Snímky sice získáte, ale jsou neosobní.

V dokumentu jsem zaznamenala situaci, kdy se vám při festivalovém fotografování zasekl aparát. Co se vlastně stalo?

Na digitálním fotoaparátu jsou různé knoflíky, které se přepínají. Někdy se to stane. Ve filmu jsme chtěli ukázat, že není všechno jednoduché. Nejsou to jenom samé úspěchy, ale přicházejí i nezdary, protože oboje patří k životu. Ne všechno, co v životě chcete, se vám podaří. Pokud člověk ukazuje svůj život, měl by ho ukázat ve všech odstínech.

Jak jste si zvykla na fotografování digitálním aparátem?

Je mnohem jednodušší a uživatelsky příjemnější.

Vracíte se občas k analogu?

Vůbec ne. Dnes se už téměř ani nevolávají filmy. Je konec. I na větší formáty existují digitální fotoaparáty.

Jeden můj známý, profesionální

umělecký fotograf, má teorii, že musí každý den udělat dvaasedmdesát snímků, aby neztratil grif. Kolik fotografií vytvoříte vy například za měsíc?

Podle toho, jakou mám zakázku. Dnes se dá fotografovat celkem kvalitně i telefonem. Fotografování se změnilo, jen umění se ztratilo. Posledním fotografem, který dělá umělecké fotografie, je Jan Saudek a tomu je osmdesát let. Ještě Tono Stano, ale tomu je skoro šedesát.

Jaký je váš názor na moderní fotografie?

Dnes může fotografovat každý. Nic to není. Chytíte aparát a cvakáte. Fotografie se vždy povede a je technicky kvalitní. Víc si s tím nemusíte lámat hlavu. Výstavy v podstatě neexistují. Výtvarné, ručně dělané fotografie zmizely, nikdo je už nedělá. Vyfotografuji se nějaké události, jako jsou třeba demonstrace, fotografie se ihned pošlou do redakce a tím to skončilo.

Co dělá fotografa úspěšným?

Musí mít mozek, nejenom techniku. Musí vědět, co dělá, musí o tom přemýšlet a je jedno, jestli dělá reportáž, nebo krajinku. Takhle moje fotografie s názvem *Svoboda*, na níž je akvarijní rybička ve sklenici s vodou, je o svobodě. Jste blízko moře, a přece ve vězení. Ta sklenice s rybičkou symbolizuje komunismus. Anebo tato s vajíčkem, ta je o vzniku světa. Nikdy nejde o to, zda něco dáte technicky dohromady, vždy musíte mít nějaký nápad.

Jsou vaše nápady inspirovány vašim životním příběhem?

Žádný životní příběh vás nikdy k ničemu nepřivede. To, že trpíte, není zárukou toho, že se stanete umělcem. Musíte vždy vědět, co děláte. Pokud to víte, daří se vám.

Do jakého rozpoložení se snažíte dostat osobnosti, jež fotografoujete? Postupujete obdobným způsobem jako například Annie Leibovitz, která se snaží dostávat osobnosti stojící před jejím objektivem do jejich přirozených poloh, jež jsou častokrát skryty? →

ZUZANA MINÁČOVÁ (84)

● Zuzana Mináčová patří mezi nejvýznamnější slovenské fotografky. Narodila se v Bratislavě v židovské lékařské rodině. Za druhé světové války přežila koncentrační tábor v Osvětimi, ale o tomto traumatickém období s novináři mluvit odmítá. Je autorkou fotografických cyklů *Čas, Čakanie, Súvislosti, Hra, Zastavenie na ceste, Herecké portréty, Stromy*, které získaly mezinárodní ohlas a staly se součástí mnoha galerií ve světě. V roce 1994 začala pracovat na projektu *Rekonštrukcia rodinného albumu*, v němž na základě vlastních vzpomínek a za pomoci syna Mateje, přítele a známých osobností zrekonstruovala rodinné album, o něž během války přišla. Fotografická publikace těchto vzpomínek vyšla v roce 1997. O čtrnáct let později začala pracovat na knižní monografii *Život fotografky*, která byla vydána roku 2013. V roce 2015 vznikl dokumentární film *Očima fotografky*, který režíroval její syn Matej Mináč. Své práce vystavuje po celém světě, její snímky hvězd z festivalu v Karlových Varech jsou legendární. Od roku 1992 žije v Praze. Má dva syny: Jána a Mateje.

HEREC TONY CURTIS, 1968
„Americkou megahvězdu Tonyho Curtise jsem vyfotografovala přes obrovské číše.“

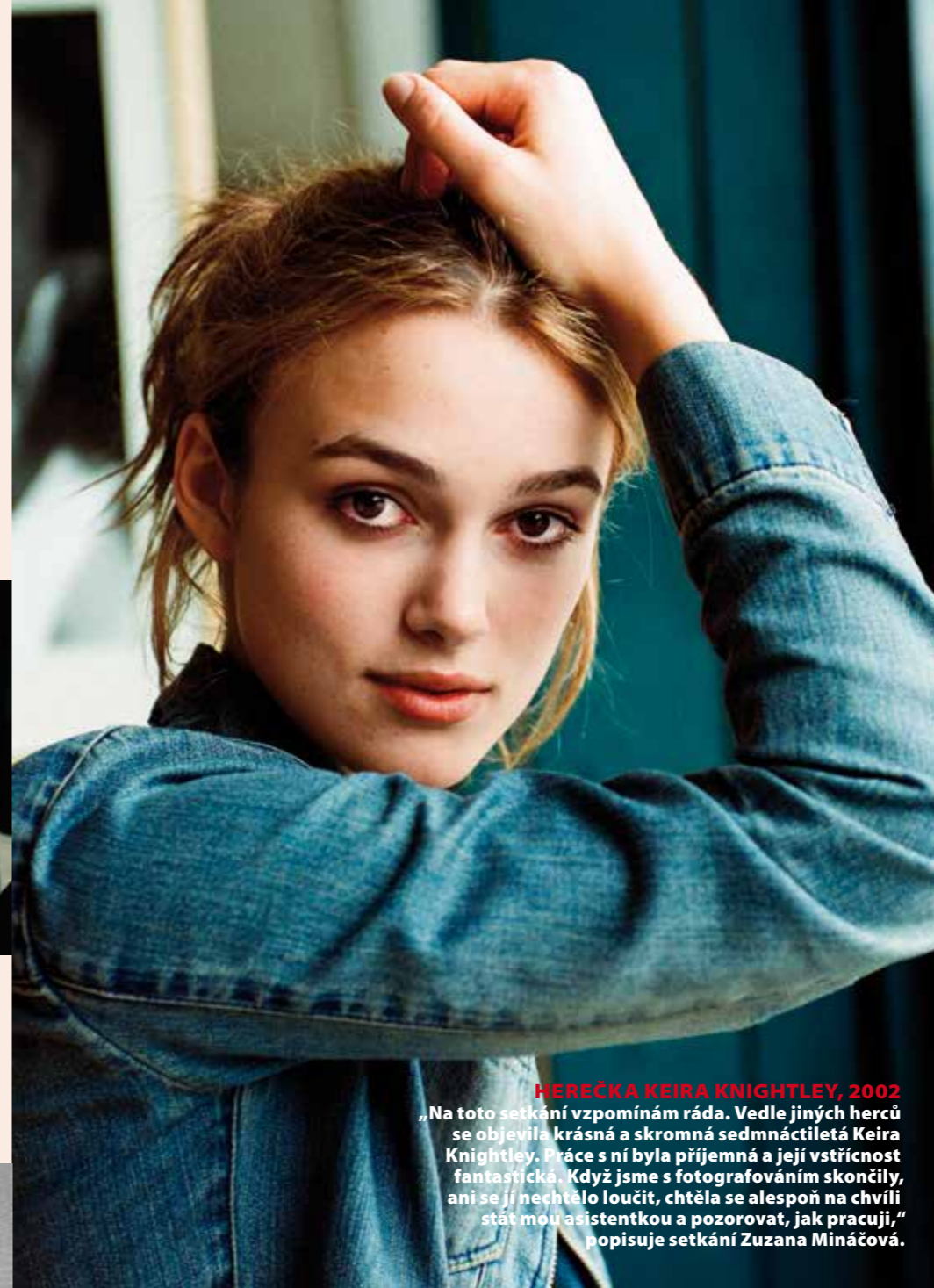
HEREC JUDE LAW, 2010
„Jude Law vystoupil přímo přede mnou z auta. Po několika dnech, kdy jsem ho poznala lépe, jsem zjistila, že kromě přitažlivosti má tento vynikající herec i obrovský smysl pro humor,“ pochvaluje si Zuzana Mináčová.

HEREC ELI WALLACH, 2000
„Eli Wallach byl velmi sympatický a mé slovenštině rozuměl tak dokonale, že si všichni ostatní mysleli, že má kořeny na Slovensku a svou rodnou řeč nezapomněl. Tato příhoda je jenom důkazem, že si lidé vzájemně porozumí, aniž mluví stejným jazykem.“

HERCI ŠALAGOVÁ, DOUGLAS, MANDŽÁROVÁ, 1981
„Den poté, co jsem vyfotografovala Kirka Douglase s Olgou Šalagovou a Ludmilou Mandžárovou (foto vlevo), jsem se dověděla, že americký herec si svůj pobyt kvůli neshodám na festivalu zkrátil,“ vzpomíná fotografka. O patnáct let později vyfotografovala i jeho syna Michaela (foto vpravo).

HEREČKA KEIRA KNIGHTLEY, 2002
„Na toto setkání vzpomínám ráda. Vedle jiných herců se objevila krásná a skromná sedmnáctiletá Keira Knightley. Práce s ní byla příjemná a její vstřícnost fantastická. Když jsme s fotografováním skončily, ani se jí nechtělo loučit, chtěla se alespoň na chvíli stát mou asistentkou a pozorovat, jak pracuji,“ popisuje setkání Zuzana Mináčová.

KRÁLOVNA ALŽBĚTA II., 2008
„Byla jsem vybrána mezi oficiální fotografy, kteří fotografovali královnu Alžbětu II. během její návštěvy hradu Devín v Bratislavě. Před příchodem mě seznámili s velmi přísným společenským protokolem. Musela jsem dodržet předepsané oblečení a fotografovat z předem určeného prostoru – nemohla jsem stát před královnou ani v její blízkosti za ní,“ prozrazuje Zuzana Mináčová.

Je jedno, koho fotografuji, jde mi o to, aby ty fotografie byly vždy něčím zajímavé. A čím budou snímky zajímavé, předem nikdy nevím. Snažím se o to, aby osobnosti měly na mých snímcích nějaký výraz a na něco myslely. I když fotografoujete krajinu, musíte ji vyfotografovat tak, aby lidi, kteří se na ni dívají, zaujala. Ale jak jsem řekla, umělecká fotografie u nás už není. Ještě existují reportážní fotografie, kde je zajímavé všechno, ale ty přestaly lidi zajímat. Nikoho nebaví dívat se na plačící děti, zoufalé ženy nebo uprchlíky. Lidé se přestali zajímat o holocaust, protože se nechtějí dívat na válečné utrpení. Vždy musíte přijít s něčím zajímavým. Jaká metoda to je, to je u každého fotografa individuální. Například Jan Saudek si každou fotografii nejdříve nakreslí. To není tak, že chytí nějakou tlustou ženu, kterou jen tak postaví před stěnu a vyfotí. On ví, co dělá. Přemýšlí o tom. Proto jsou ty snímky tak dobré. V tom je celé kouzlo. I moje fotografie jistě mezi ostatními rozeznáte. →

HEREČKA SCARLETT JOHANSSON, 2001
 „Talent a krásu Scarlett Johansson obdivuje i Woody Allen. Když jsem ji fotografovala, bylo jí sedmnáct. Vypadala tak nevinně, že jí v restauraci dávali dětský jídelníček,“ směje se fotografa.

HEREC RICHARD GERE A ZUZANA MINÁČOVÁ, 2015
 Fotografa během 50. ročníku karlovarského filmového festivalu s americkým hercem Richardem Gerem.

AUTOPORTRÉT
 „Můj autoportrét je z roku 1980. Vznikl, když jsem potřebovala svou fotografii, udělala jsem ji před zrcadlem. Už nikdy nebudu vypadat lépe než na této fotce.“

TVŮRČÍ DVOJICE LADISLAV SMOLJAK A ZDENĚK SVĚRÁK, 2004

„V roce 1975 mi Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák předvedli, jak během socialismu mohli společně komunikovat přes poštovní schránku bez odposlechu. Tento motiv se stal tradicí, a tak vznikl cyklus fotografií s poštovní schránkou hotelu Thermal. Vždy, když jsme se potkali, místo pozdravu mě vítali se slovy: „Hlásíme se k fotografování na našem místě!““

MEZI ČTYŘMA OČIMA
 Dokument *Očima* fotografky mě rozplakal a emotivní bylo i naše setkání. Paní Mináčovou jsem nejdříve chytla za ruku, abych cítila její energii. Povídaly jsme si o minulosti i současnosti, které jako by tvořily velkorysou pyramidu, jejímž základem je rozum. I když v životě prošla těžkými zkouškami, měla tvář pomyslně vždy otočenou tím správným směrem – ke slunci.

▼ PLACENÁ INZERCE

Nápadem to začíná

Přihlaste ten svůj do Laboratoře Nadace Vodafone

Za 10 let jsme pomohli na svět desítkám technologických inovací včetně aplikace Rekola pro sdílení kol. Váš nápad může být další.

Více na nadacevodafone.cz

Připojte se

Nadace
 Vodafone
 Česká republika